

Naročnina za Jugoslavijo:
celoletno 180 din (za ino-
zemstvo: 210 din), za 1/2 leta
90 din, za 1/4 leta 45 din,
mesečno 15 din. Tedenska
izdaja za celo leto 60 din.
Plača in toži se v Ljubljani.

TRGOVSKI LIST

Časopis za trgovino, industrijo, obrt in denarništvo

Številka 107.

Uredništvo: Ljubljana
Gregorčičeva ulica 23. Tel.
25-52. Uprava: Gregor-
čičeva ul. 27. Tel. 47-61.
Rokopisov ne vračamo. —
Račun pri poštni hranil-
nici v Ljubljani št. 11.958.

Izhaia vsak ponedeljek,
sreda in petek

Ljubljana, petek 20. septembra 1940

Cena posamezni številki din 1'50

Težkoče švedskega gospodarstva

Milijardni državni deficit

Čeprav je bila Švedska kot edina skandinavska država obvarovana pred vojnimi operacijami, je vendar njeno gospodarstvo zaradi vojne znatno trpelo. Na eni strani se je gospodarska delavnost na švedskem zmanjšala, ker so bile pretrgane zveze s tujino, na drugi strani pa so se državni izdatki zaradi zboljšanja državne obrambe zelo zvišali.

Zaradi pretrganosti zvez s svobodnim morjem je padla švedska zunanja trgovina, a tudi švedske ladje so večinoma ostale brez posla. Veliko število mornarjev je ostalo zaradi tega brez zaslužka, država pa je izgubila važen vir svojih dohodkov. Zaradi oboroževanja se je sicer zaposlitev v oboroževalni industriji povečala, zato pa je padla v industriji, ki je delala za izvoz. Tako je n. pr. padla zaposlenost v industriji celuloze za 45 do 50 %. Indeks celulozne industrijske proizvodnje pa je padel od 127 v januarju na 108 v maju. Slabo je zaposlena tudi gradbeniška industrija. Maja meseca je bilo v tej industriji zaposlenih samo nekaj nad 64 %. (Lani v istem mesecu je znašala nezaposlenost v tej stroki samo 27 %.) Brezposelnost pa bo silno narasla po demobilizaciji švedske vojske, ker je danes okoli 25 % vseh industrijskih delavcev, poklicanih pod orožje. Edino olajšanje bo po vojni prineslo ustanavljanje novih industrij, zlasti onih za proizvodnjo umetnih surovin.

Zunanja trgovina kaže zelo neugoden razvoj. Uvoz v prvem letošnjem polletju se je v primeri z lanskim dvignil malenkostno od 1138 na 1146, zato pa je izvoz padel od 908 na 691 milijonov kron. Zaradi tega velikega padca izvoza se je pasivni saldo švedske zunanje trgovine dvignil od 230 na 452 milijonov švedskih kron.

Švedska si sedaj prizadeva, da bi čim bolj dvignila trgovino z državami, s katerimi je trgovinska izmenjava sploh še mogoča. V ta namen je sklenila švedska trgovinske pogodbe z Nemčijo, Dansko, Norveško in Madžarsko, z Rusijo in Italijo pa se pogajanja še vodijo. Nemčija se je zavezala, da bo povečala svoje nakupe v Švedski v drugem polletju na 140 milijonov šv. kron. Vendar pa Nemčija ne bo mogla prevzeti vsega presežka švedske celulozne proizvodnje. Zato polagajo na švedskem veliko važnost na pogajanja z Italijo, ki je velik potrošnik celuloze.

Stanje švedskih državnih financ je zelo neugodno. V lanskem proračunskem letu so znašali državni izdatki 2800, državni dohodki pa samo 1800 milijonov švedskih kron. Od vseh izdatkov je šlo za vojsko 1500 milijonov. Ti izdatki pa naraščajo neprestano in račun se, da bodo dosegli v prihodnjem proračunu 2 milijardi kron; to pomeni 20 do 25 % vsega švedskega narodnega dohodka. S posojili in davki se je mogel pokriti samo del državnega deficita ter znaša nepokriti deficit skoraj eno milijardo kron. Zaradi tega je možnost inflacije vedno večja.

Da se ne bo povečala druginja, je izdala vlada celo vrsto ukrepov. Kljub temu pa so se cene zvišale za približno 14 odstotkov. Glede nadaljnjega razvoja cen pa

so na švedskem optimistični, ker so zaloge blaga v državi zadostno velike in se zato tudi ne bo pojavila pomanjkanja. Če pa ni pomanjkanja, pa se tudi ni treba bati zvišanja cen.

Kanada ne ve kam s pšenico

Iz ameriških uradnih poročil se vedno bolj vidi, na kako velike

težkoče zadevajo ameriški proizvajalci, ko skušajo spraviti na trge svoje presežke pšenice in bombazja. Tako poroča statistični urad Kanade, da je bilo dne 30. julija 1940, torej na začetku nove žitne sezone 273 milijonov bušljev pšenice na zalogi proti 95 milijonom istega dne lani in 23 milijonom bušljev istega dne predlani. Poleg tega pa je bilo tega dne kanadske pšenice še 27.7 milijona

bušljev v ameriških skladiščih. Na potu v Združene države Severne Amerike pa je bilo 7 milijonov bušljev, da je Kanada skupno razpolagala 30. julija 1940 s 301 milijonom bušljev pšenice proti 103 lani. Podobno se glase statistični podatki za Združene države Severne Amerike.

Delajte za napredek trgovskih organizacij!

Le špekulativno kopičenje živil in blaga prepovedano

Zaradi zaplembe nekaterih zalog je nastalo v javnosti mnenje, kakor da je sploh prepovedano vsako kopičenje blaga in živil. To mnenje je sicer zelo nepremišljeno, ker bi v tem primeru bilo sploh vsake trgovine konec, poleg tega pa bi nastalo takšno pomanjkanje blaga, da bi bila ljudska stiska še večja. Toda vedno je bilo tako, da ljudje verjamejo tudi najbolj neosnovanim vestem. Sedaj pa se je to mnenje moglo razširiti tem laže, ker se akcija proti špekulantom publicira v javnosti na način, ki mora spraviti javnost v zmotno. Zato je tem bolj pozdraviti izjavo bana dr. Natlačenca, ki je izjavil dopisniku »Slovenca« na njegovo pripombo, da se nekateri trgovci ne upajo več napluniti svojih skladišč, naslednje:

»Kopičenje živil in blaga sploh ni zabranjeno. To se v sedanjih časih lahko priporoča. Ni pa dovoljeno kopičiti živil in blaga z namenom špekulacije, na primer v tem smislu, da bi blago, kupljeno po starih in nizkih cenah, pridobilo na vrednosti zaradi dvigovanja cen. Prav tako ne sme trgovec, ki ima blago v skladišču, izjavljati svojim strankam, da ga nima. Taki načini kopičenja bodo kaznovani najstrože. V zvezi s tem bi položil na srce ne le vsem veletrgovcem, ampak tudi vsem prodajalcem na drobno, naj se zavedajo današnjih težkih časov in naj ne računajo s čezmernimi dobički. Tudi trgovski stan naj doprinese nekaj žrtve za skupnost in naj se v današnjem težkem času zadovolji z manjšimi dobički, kakor jih je bil morda navajen v boljših časih. Ko so danes zaradi razmer prav najširši sloji prizadeti, naj bodo tudi trgovci zadovoljni, če s trgovino zaslužijo toliko, da je njim, njihovim družinam in nameščencem zagotovljena skromna eksistenca.«

K tej izjavi bi pripomnili, da bi bilo treba še nekaj dostaviti. Znano je, da so nekateri zasebniki nakopičili kar velikanske zaloge živil in da se je nekaterim zelo mnogo tega blaga tudi pokvarilo. Če trgovec odreče tem ljudem blago, dela le v interesu javnosti, ker tudi tako nakupičeno blago je odtegnjeno trgu. Zato je nujno potrebno, da se javno razglasi, da ni trgovec prisiljen prodajati živil prav vsakomur, ki pride v trgovino, temveč le svojim rednim odjemalcem. Trgovec mora imeti oziar v prvi vrsti do svojih stalnih odjemalcev in če primanjkuje katerega blaga, mora najprej misliti na svoje stalne odjemalce in potem šele na druge. Kajti sicer bi se moglo zgoditi, da bi ostali stalni odjemalci brez blaga, ker bi ga jim odnesli oni, ki kopičijo blago. Vendar ne gre podpirati

ljudi, ki kupijo v vsaki trgovini n. pr. po 1 kilogram sladkorja ter si tako nakupijo po 100 do 200 kg sladkorja.

Sploh je potrebno, da se pojem nedopustne špekulacije mnogo bolj jasno definira, trgovec pa tudi zaščiti pred ljudmi, ki bi iz maščevalnosti ali drugih nelepkih motivov ovajali trgovca, tudi če je ta še tako znan po svoji solidnosti. Trgovec, ki je desetletja vodil svojo trgovino vedno vzgledno, ima pravico, da je varen pred nelepimi ovadbami!

Kar se pa tiče apela g. bana na trgovce, da se zadovolje s skromnim dobičkom in da žrtvujejo tudi oni nekaj za skupnost, pa bi si dovolili pripomniti naslednje:

Danes so že razmere takšne, da se mora zlasti detajlni trgovec zadovoljiti s skromnim, včasih tudi že s preskromnim dobičkom. Slovenski trgovec je vedno rad sto-

ril svojo dolžnost do celote in jo bo storil tudi v bodoče. Zato bo apel g. bana padel na plodna tla.

Toda tudi trgovec mora apelirati na g. bana, da se legalna trgovina bolj zaščiti, kakor pa je zaščiten danes, ker brez te zaščite ne more trgovec storiti svoje dolžnosti do celote. Če naj trgovec plačuje davke, če naj daruje za občne narodne namene, če se naj zadovolji z najskromnejšim dobičkom, potem ima pravico zahtevati, da mu krošnjariji, privilegirane združne trgovine in karteli ne odjedajo tudi zadnje ostanke zaslužka.

Če javnost zahteva od trgovca dolžnosti, naj mu varuje tudi njegove pravice, zlasti pa naj ne dopušča, da bi se razvijala demagoška gonja proti trgovstvu, če je kak posamezni trgovec kaj zagrešil. Dolžnosti nima le trgovec, temveč tudi državna oblast.

K trgovinskim pogajanjem z Nemčijo

350 milijonov bi izgubili naši uvozniki pri plačilu
dolgov po novem tečaju marke

K začetku zasedanja Nemško-jugoslovanskega stalnega gospodarskega odbora piše »Jugoslovanski Kurir«, da je na dnevnem redu zasedanja poleg določitve kontingentov za prihodnje gospodarsko leto predvsem določitev tečaja nemške klirinške marke na 17-82 din, s čimer bi se tečaj klirinške in devizne marke izenačil. Verjetno je, da se bo v tej točki tudi dosegel sporazum.

Pri tem je posebne važnosti, kako se bo rešilo vprašanje, po katerem tečaju morajo plačati naši uvozniki svoje obveznosti za v Nemčiji kupljeno blago. Naša gospodarska politika je glede zunanje trgovine že od l. 1935, gledala na to, da bodo naši trgovinski odnosi z Nemčijo čim bolj ozki in solidni. Za izvajanje te politike je bilo na obeh straneh veliko razumevanja. Nemčija je razumela, da smo mi agrarna in zato na kapitalu revna dežela ter nam je zato dajala blago na kredit ali proti plačilu pri prejemu blaga. Na drugi strani pa nam je Nemčija pomagala tudi na ta način, da nam je dobavljala blago na način dolgo- in kratkoročnih blagovnih posojil. Na ta način se je doseglo, da zavzema Nemčija v naši uvozni politiki že šesto leto prvo mesto. Vse kaže na to, da bo Nemčija na tem mestu tudi ostala. Zaradi tega je naše gospodarstvo vedno računalo na podlagi tečaja, ki je veljal ob zaključitvi kupčij z Nemčijo, čeprav so bile te kupčije sklenjene tudi na odplačilo. Takšne kalkulacije so bile tudi popolnoma

razumljive, ker se je tako z nemške ko z naše strani stalno zagotavljalo, da se tečaj nemške klirinške marke bistveno ne bo spremenil.

Zato je logično, da so vsi naši gospodarski in zlasti pa uvozni krogi prepričani, da novi tečaj nemške klirinške marke nikakor ne more veljati za stare kupčije. Kajti če bi se tudi za stare dolge določil novi tečaj marke, bi to dejansko pomenilo kaznovanje uvoznikov, ki so s polnim zaupanjem pospeševali uvoz iz Nemčije. Naši uvozniki so zato mnenja, da se vprašanje plačila starih obveznosti po novem tečaju klirinške marke sploh ne bi smelo razpravljati. Zlasti še, ker so naši uvozniki itak izgubili l. 1938. in 1939. na tečajni razliki, ko je klirinška marka narasla za en dinar. Po informacijah »Jugoslovanskega Kurirja«, bi izgubili naši uvozniki, če bi se morale stare obveznosti likvidirati po novem tečaju, nad 350 milijonov din! Kaj pomeni tako velikanska izguba za naše gospodarstvo, pač ni treba še posebej razlagati.

Sicer pa se razvidi upravičenost stališča naših uvoznikov tudi iz tega, ker so nemške firme pristale na dobavo blaga proti odplačilu na roke in s tem logično tudi na plačilo po starem tečaju. Naši uvozniki upajo, da bo nemška delegacija v celoti pristala na njih stališče ter s tem olajšala še v bodoče gladek razvoj trgovine med Nemčijo in Jugoslavijo.

Zakaj še ni novega olja?

Prizad je prepovedal tovarnam nakup semena sončnic

Prizad je izdal naslednje sporočilo:

Ker se domače tovarne jedilnega olja pri odkupu sončnic niso ravnale po svojih obveznostih in po načrtu ter načinu in razdelitvi semena sončnic letošnjega pridelka po ceni, predpisani z uredbo o oljaricah in jedilnem olju z dne 17. avgusta t. l., je Prizad v zaščito občnih interesov prepovedal tovarnam odkup semena sončnic.

Prepoved odkupa bo veljala 10 dni, kolikor je potrebno za ustanovitve zajednice predelovalcev oljaric, ki bo nato pooblaščen za nadaljnji odkup sončnic na način in po načrtu, ki ga bo določil Prizad.

Pozivajo se zato vsi proizvajalci-contrahenti ko tudi oni, ki proizvajajo sončnice brez pogodbe, naj trgajo samo popolnoma zrelo blago, ki je edino sposobno za proizvodnjo jedilnega olja za prehrano ter naj svoje blago shranijo ter na pravilen način z njim manipulirajo do izročitve zajednici predelovalcev oljaric, ki bo v vsakem okolišču proizvodnje sončnic pravočasno postavila svoje odkupne postaje.

Proti kupcem brez razlike, ki bi kljub tej prepovedi in brez pooblastila Prizada kupovali letošnji pridelek sončnic, se bo postopala najstrože po kazenskih določbah, predvidenih z uredbo o oljaricah in jedilnem olju.

Kakor se sporoča, je Prizad izdal to prepoved zato, ker so tovarne kupovale še nezrelo seme, kar bi moglo zelo škodljivo vplivati na kakovost olja. Poleg tega so si začele medsebojno konkurirati, plačujoč višje cene in ne ozirajoč se na odkazane okolišče. Dogodilo pa se je tudi, da so skušale nekatere tovarne nakupljene količine prikriti in si nabaviti zaloge, s katerimi bi mogle špekulirati. To postopanje tovarn je tem manj oprostljivo, ker je pomanjkanje olja veliko.

Zaradi tega postopanja tovarnarjev se je tudi zakasnila proizvodnja jedilnega olja, ki ga sedaj silno primanjkuje, namesto da bi bilo novo olje že na trgu.

Odkupna cena za pšenico bo morda znižana

Uredba o oskrbi prebivalstva in vojske s kruhom je uvedla poleg odkupne cene za moko še premijo v višini 50 din za metrski stot. Zaradi premije se je cena pšenice povečala od 250 na 300 din. Ta cena pa je za pasivne kraje, kakor je pokazala izkušnja že takoj prve dni po izvajanju nove uredbe, neznosna. Stroški manipulacije in prevoza tako zelo obremenjujejo ceno pšenice in moke v najbolj revnih krajih, da se sedaj resno razmišlja o znižanju odkupne cene za pšenico. V ta namen bi se premija zelo občutno zmanjšala ali pa sploh ukinila ter bi bilo s tem deficitnim krajem omogočeno, da si nabavijo pšenico oz. kruh ceneje.

Mislimo, da o previsoki ceni pšenice ni treba več razmišljati, temveč da je treba ceno pšenice takoj znižati. Dogodki v mnogih jugoslovanskih mestih so že dokazali, kako nujno potrebno je to.

Opozorilo izvoznikom češpelj v Nemčijo

Izvozniki svežih češpelj se opozarjajo, da prilože kontingentne listine, namenjene za izvoz svežih češpelj v Nemčijo, originalnemu tovrstnemu listu, da bi ti prispeli istočasno ko blago. V nasprotnem primeru ne morejo nemški uvozniki izvesti carinjenja blaga, ker bi kontingentne listine prišle prepozno. Tako bi se ne samo zakasnilo carinjenje, temveč bi se moglo blago tudi pokvariti med čakanjem na prihod kontingentnih listin.

Stanje naših kliringov

Zadnji izkaz o stanju naših kliringov računov navaja naslednje izpremembe (vse številke v milijonih dotične valute):

Aktivni kliringi:	15. 9.	8. 9.
Bolgarska din	2-55	4-00
Nemčija RM	4-18	3-19
Češko-Moravska Kč	5-25	2-83
Turčija din	4-79	4-79
Francija fr. fr.	2-40	2-40
Franc. kolonije fr. fr.	2-57	2-57
Španija pezeta	2-93	2-93

Pasivni kliringi:

Pasivni kliringi:	1-33	1-33
Belgija belg	20-45	21-20
Italija din	15-55	14-59
Madžarska din	18-89	18-89
Poljska din	6-59	7-00
Romunija din	24-08	23-55
Slovaška Ks	0-06	0-05
Nizozemska fl.		

Železnica plačuje preizkuse cene za premog

Mnogi premogovniki so prenehali dobavljati železnici premog, čeprav so po pogodbi vezani na dobavo. Ker pa je cena, ki jo plačuje gen. direkcija železnice mnogo preizkusa, plačajo mnoga podjetja raje globo, kakor pa da bi dobavljala železnici premog. S prodajo na svobodnem trgu morejo hitro pokriti plačano globo. Čeprav je to postopanje premogovnikov razumljivo, je vendar treba na drugi strani omeniti, da se s tem škoduje premogovnikom, ki lojalno izpolnjujejo svoje obveznosti do železnice. Zato je vedno bolj nujna zahteva, da železnica zvišajo ceno. Kakor se poroča iz Beograda, bo v kratkem konferenca med zastopniki železnice in premogovnih podjetij, da se določi nova cena, po kateri bo železnica plačevala premog.

»Službeni list«

kr. banske uprave dravske banovine z dne 18. septembra objavlja: Ukaz o amnestiji — Uredbo o izmeni verbalnih not ministrstev za zunanje zadeve kr. Jugoslavije in republike Slovaške glede trgovinskega sporazuma ter izmeni verbalnih not ministra za zunanje zadeve republike Slovaške in generalnega konzula kr. Jugoslavije v Bratislavi — Podaljšavo veljavnosti trgovinskega sporazuma med Jugoslavijo in Slovaško — Uredbo o spremembah in dopolnitvah uredbe o določanju minimalnih mezd, sklepanju kolektivnih pogodb, poravnavanju in razsodništvu — Spremembe v navodilih za izvrševanje uredbe o določanju minimalnih mezd — Pravilnik o opravljanju pripravniške zdravniške službe pri vojski in mornarici — Pravilnik o številu in vrsti mer in merilnih priprav, ki jih morajo imeti gostinski obrati — Pravilnik o spremembi in dopolnitvi pravilnika o številu in vrsti mer in merilnih priprav, ki jih morajo imeti gostinski obrati — Spremembe in dopolnitve pravilnika o zaščiti pred letalskimi napadi, I. del — Dopolnitve navodila za sprejemanje dnevnih arjev na delo pri oddelku za gradnjo železnice — Pojasnilo o oprostitvi organov javnih bolnišnic od uradne tajnosti nasproti SUZORJU — Predpis o papirnih vrečah za vkladanje kristalnega sladkorja — Nove telefonske zveze z Nemčijo in Italijo — Odločbo o odpravi zapornic —

Ljubljanski velesejem preosnovan

iz zadruga v razstavno družbo z o. z.

V sredo 18. septembra je bil v dvorani Zbornice za TOI XV. redni občni zbor reg. zadruga z o. z. Ljubljanski velesejem. Občnemu zboru je predsedoval dr. Fran Windischer. Na dnevnem redu je bil zlasti sklep o preobrazbi reg. zadruga z o. z. v razstavno družbo z o. z. Določbe novega združnega zakona namreč onemogočajo velesejmu, da bi obstojal še nadalje kot zadruga. V bodoče bi moral postati vsak razstavljalec član zadruga. To pa je nemogoče. Predvsem bi to zahtevalo mnogo, skorajda neizvedljivo delo. Vsak razstavljalec bi se moral že par tednov pred prireditvijo prijaviti zadrugi Ljubljanski velesejem za člana, načelstvo bi moralo sklopiti o njegovem sprejemu, po končani prireditvi pa zopet jemati na znanje njegov eventualni izstop. To bi delalo velike težave že pri domačih razstavljalcih. Bilo bi pa naravnost neizvedljivo pri državnih in samoupravnih podjetjih, ki se udeležujejo velesejemskih prireditve, zlasti pa še pri številnih inozemskih razstavljalcih. Iz teh razlogov je bilo treba preosnovati zadrugo Ljubljanski velesejem v kako drugo zakonito dopustno družabno obliko. Občni zbor je izbral kot najbolj ustrezajočo obliko družbo z o. z.

Pri tem pa je moral občni zbor upoštevati okolnost, da je bil velesejem kot zadruga z odlokom fin. ministrstva od 1. 1936. oprosčen za dobo 20 let plačevanja družbenega davka v smislu člena 79. zakona o neposrednih davkih zato, ker Ljubljanski velesejem ne plačuje zadrugnikom niti obresti, niti deležev na dobičku, ne daje nobenih tanižem ali kakršnihkoli nagrad članom upravnega in nadzornega odbora in bi šla pri event. likvidaciji vsa imovina za občekoristne gospodarske namene. Ministrstvo za finance je z odlokom od 31. I. 1940., št. 3178, sporočilo, da oprošča plačevanja družbenega davka tudi bodočo razstavno družbo z o. z. Ljubljanski velesejem, seveda le, če bo zasledovala po svojih pravih istih namene, kot jih ima sedanja zadruga in če tudi bodoča družba ne bo plačevala družbenikom niti obresti niti deležev na dobičku in ne bo dajala članom uprave in nadzorstva nobenih nagrad ali tanižem in bo v primeru likvidacije uporabila preostalo imovino v občekoristne trgovske namene. Na prejšnjem občnem zboru so bili ti pogoji soglasno sprejeti.

Uspešno delovanje velesejma

Poročilo predsedništva o poslovanju v letu 1939. in v letu 1940. do 10. avgusta je med drugim obsegalo sledeče:

Kakor je začetano v našem delovnem programu, smo tudi v letu 1939. imeli dve glavni prireditvi. Obema prireditvama je bil pokrovitelj Nj. Vel. kralj Peter II.

Spomladanskemu velesejmu je bil častni predsednik trgovinski minister Jevrem Tomić. Razstavilo je 611 tvev, med njimi 119 inozemskih. Obisk je izkazal okoli 115.000 oseb, od tega 20% kupcev iz vseh predelov države.

Med odličnimi posetniki tega velesejma je bil tudi ministrski predsednik Dragiša Cvetković, ki je bil z velesejmom močno zadovoljen in je obljubil za novograd-

Pravilnik Banovinske podkovske šole v Ljubljani — Odločbo o določitvi najvišjih cen za meso, slanino in mast v dravski banovini — Odredbo o mletvi in cenah mlevskih izdelkov v dravski banovini.

njo paviljonov, ki so primerni tudi za razstavo živine, državno podporo enega milijona dinarjev.

Z najožjim sodelovanjem kmetijskega oddelka kr. banske uprave se je pripravljala jesenska prireditve, ki naj bi bila posvečena slovenskemu kmetijstvu. Navzlic vojni nevarnosti so šle priprave gladko od rok. Velika kmetijska razstava je zavzela šest paviljonov, torej skoraj ves razstavni prostor.

Med tem pa je izbruhnila vojna in zato kmetovalci niso mogli obiskati razstave v večjem številu. Tudi vreme je bilo neugodno. Pod vplivom vojne psihoze pa slabe tudi kupčije.

Poudariti pa je treba, da je bila kmetijska razstava na visku, tako organizatorično, kvantitativno in kvalitativno. Komisije, ki so preizkušale razstavljene predmete, so to ugotovile in zato tudi razdelile mnogo diplom, pohval in priznanj. Kmetijsko ministrstvo je zagotovilo kr. banski upravi in nam podporo za to razstavo, toda izplačan je bil samo mal znesek, drugo nakazilo še pričakujemo.

Narodna banka je v tem poslovnem letu naklonila din 100.000 — za novogradnjo sejmišča. Upravne oblasti so nam šle v vsakem oziru na roko.

V letu 1939. smo imeli tudi dve dražbi kožuhovalne.

Žikina mešanica
je zmleti nadomestek prave kave
z dodatkom cikorije

Prehajam na naše delovanje v letu 1940. do 10. avgusta, ki je obsegalo priprave:

1. za spomladanski mednarodni velesejem od 1. do 10. junija,
2. za novogradnjo sejmišča in
3. za spremembo dosedanje zadruga v družbo z omejeno zavezo.

Preko zime so se razvijali dogodki v novi svetovni zgodovini z bliskovito naglico. Naša država je ostala kot zelena oaza miru in se je trudila, da obdrži v obratu svojo industrijo, trgovino, obrt in poljedelstvo. Tudi mi smo šli z zupanjem v našo tvorno moč na delo, da pripravimo svoj XX. mednarodni spomladanski velesejem.

Zanimanje zanj je bilo veliko, doma in v tujini. Tudi močan obisk je bil napovedan iz vseh delov naše države in tujine — iz Italije pa celo dva posebna vlaka. Akvizicija razstavljalcev je uspela odlično, v kratkem času smo bili polno zasedeni. Tako smo s tem velesejmom hoteli dati poseben poudarek naši miroljubni delavnosti, bil bi naj zlasti v tem času motor proizvodnje ter gospodarske zamenjave. Vse je bilo za otvoritev velesejma pripravljeno. Tri dni pred otvoritvijo smo na osnovi odloka trgovinskega ministrstva morali velesejem odpovedati. Zaradi tega smo imeli dinarjev 478.659/53 izgube. Obrnili smo se na centralne oblasti, da dobimo škodo povrnjeno. Sam gospod ban se je tudi za to zavezo močno zavzel, zainteresirana pa sta tudi oba slovenska ministra.

Vršila se je potem samo razstava protiletalske obrambe.

Velesejem dobi nove prostore

Mestno občino ljubljansko smo zaprosili za podaljšanje najemniške pogodbe za dosednji prostor ob Gosposvetski cesti za nadaljnjih 50 let. Razpisali smo natečaj za pridobitev osnutkov. Izbran je bil kot najbolj ustrezajoč Glanzov projekt, ki se je potem še deloma predelal. Dela so razpisana in smo prejeli že ponudbe gradbenih tvrdk.

Velesejem smo ustanovili v obliki svobodnega konzorcija in ga l. 1925. spremenili v zadrugo z o. z. Danes zborujemo poslednjič kot zadrugniki in smo na tem, da prevedemo Ljubljanski velesejem v novo obliko, v družbo z o. z. j. glavnico din 200.000—. Zunanja oblika in vrsta pravil je formalnost in, če hočete, fasada. Tisto, kar odloča, so načela, je duh in volja v podjetju. In ta ostanejo naše zvesto vodilo tudi za bodočnost. Ljubljanski velesejem je ureničila iskrena želja koristiti našemu gospodarstvu vseh panog, množiti blagostanje našega naroda, dajati pobudo za nove vrste

del in zaslužka, izboljševati in dovrševati izdelke in pridelke, seznanjati našo veliko domovino in tuji svet s produktivno zmožnostjo in storilnostjo naše ljube Slovenije, katera mora že od starih časov iskati dopolnila svojemu prešibkemu kmetijstvu in trgovini, obrtnosti in prometu. Prizadevali smo si vsa leta, da uveljavimo načelo solidarnosti in zavest skupnih koristi vseh glavnih panog našega gospodarstva. Naši kulturni je bilo v tem okviru dano vidno in odlično mesto osobito v jesenskih prireditvah. Naša prizadevnost je ob veliki podpori javnih činiteljev in naše gosposke in zlasti tudi našega časopisja imela lepe in bodreče uspehe. Moderne Ljubljanke si brez priredb Ljubljanskega velesejma s prevažnimi njegovimi nalozami v bodočnosti moremo komaj še misliti. Prepričani smo, da nas bo dobra sreča spremljevala tudi v vedri prihodnosti, ko bomo nadaljevali svoje 20letno delo z istim veseljem, z isto žilavo prizadevnostjo v novi obliki v vse večjem okviru in mogočnejšem nastroju.

Končno naj s tega mesta sprejmemo našo zahvalo vsi oni činitelji, ki so nas v našem delu kakor koli podpirali. Vse naše hvaležno priznanje in naša prisrčna zahvala gre g. banu dr. Marku Natlačenu in g. županu dr. Adleščku. Prosim in upam, da nam ostanejo vsi naši prijatelji in podporniki dobrohotno naklonjeni tudi v prihodnje.

Maksimiran bruto zaslužek

v nadrobni prodaji v Beogradu

Urad za kontrolo cen je določil na podlagi čl. 1. uredbe o kontroli cen na drobno za območje mesta Beograda naslednje maksimalne bruto zaslužke na efektivne cene maloprodajalcev:

domače testenine, odprte	20%
domače testenine, pakirane	
vseh vrst	25%
riž vseh vrst	20%
kava in njeni surogati	25%
čaj	25%
pralno milo	20%
sveče vseh vrst	25%

ameriški molino v širini 75 do 200 cm	15%
bombažno platno, beljeno, širina 70 do 200 cm	25%
modri gradl	20%
kreton	25%
bombažna prediva	10%
sukanec 200 do 1000 jardov	15%
flanela in barhent za obleke	25%
šajak in sukno	15%
volna in volne za vezenje in pletenje	25%

Da se pravilno izvaja ta odlok, predpisuje urad za kontrolo cen naslednja navodila.

Gornji predpisani maksimalni bruto zaslužki se morajo dodajati efektivni nabavni ceni maloprodajalcev.

Kot efektivne nabavne cene se smatrajo cene, ki se dobivajo, če se ceni po fakturi trgovca na debelo ali tovarne dodajo vsi stroški pakiranja in prevoza do kraja v trgovino maloprodajalca ter vse krajevne davščine. Ne smejo pa se vračunati v nabavno ceno prevozniki stroški ali oni pakiranja, če jih plača sam trgovec na debelo ali tvornica.

Kot prevozniki stroški se smatrajo vsi stroški za prevoz po železnici, ladjo, avtomobilu, z vozovi ali prenosom po nosačih do trgovine.

V vrednost blaga po fakturi se mora vračunati tudi prometni davek, v kolikor je fakturi vračunan, odbiti pa se morajo vsi rabati, ki jih trgovci na drobno dobi pri blagu.

Trgovec na drobno mora zahtevati od trgovca na debelo ali od tovarne, da v svojem računu navedeta številko in datum dovoljenja pristojne banske uprave za ceno, ki je v fakturi zaračunana.

Po uredbi o kontroli cen na drobno maloprodajalci niso pri-

morani, da zahtevajo dovolitev prodajnih cen, pač pa so dolžni, da v smislu gornjih predpisov sami izračunajo prodajno ceno za vsak kontrolirani predmet in da na običajni način dajo na vsak predmet prodajno ceno.

Poleg tega morajo maloprodajalci izobesiti na vidnem mestu cenik vseh predmetov, ki so pod kontrolo in jih prodajajo v svojih lokalih, izrečno pripombo, da so cene izračunane na temelju določb urada za kontrolo cen.

Pri izračunavanju prodajne cene je dovoljeno zaokroževanje na 25, 50 in 75 par ter cel dinar.

Da bi mogli organi kontrole v vsakem času ugotoviti, če se maloprodajalci drže dovoljenega maksimalnega bruto zaslužka za posamezne predmete, morajo voditi trgovci na drobno kontrolni seznam, iz katerega mora biti razvidno: dan vnosa nabavljenega blaga v trgovino, od koga je bilo blago nabavljeno, datum in številka fakture firme, ki je dobavila blago, številka in datum dovolitve pristojne oblasti, po kateri so veletrgovci ali tovarne zaračunale blago, kateri procent bruto zaslužka je dovoljen od urada za kontrolo cen za dotični predmet, prodajna cena na drobno dotičnega predmeta po prodajni enoti, podpis osebe, ki je kontrolirala pravilnost vpisanih podatkov.

Trgovci morajo vse račune za gornji seznam voditi ločeno od računov za predmete, ki niso pod kontrolo, da morejo organi kontrole primerjati vpisane podatke.

Ta navodila veljajo sicer le za mesto Beograd, verjetno pa je, da se bodo tudi pri nas izdali podobni predpisi in zato objavljamo beograjske predpise v opozorilo.

barva, plesira in kemično snail obleke, klobuke itd. Skrobi in svetlolika srajce, ovrtnike in manšete. Pere, suši, monga in lika domače perilo

tovarna JOS. REICH

Poljanski nasip 4-6, Selenburgova ul. 8

Telefon št. 22-72.

Denarstvo

Stanje Narodne banke

Izkaz Nar. banke z dne 15. septembra navaja naslednje spremembe (vse številke v milijonih din): Skupna podloga se je povečala za 11.5 na 2.367.8, od tega zlato v tujini za 10.0 na 304.4.

Devize izven podloge so se zvišale za 24.7 na 515.9.

Vsota kovane denarja je padla za 15.75 na 248.8.

Posojila so se skupno znižala za 11.1 na 1.616.4, in sicer so padla menična za 10.7 na 1.436.4, lombardna pa za 0.3 na 180.1. Neprestano padanje posojil dokazuje, da bi bilo treba pogoje za posojila vendarle nekoliko spremeniti, ker sedanji nikakor ne ustrezajo.

Eskont bonov drž. obrambe je narasel za 131.8 in presegel s tem 5 milijard, ker je dosegel 5.025.0.

Razna aktiva so narasla za 13.4 na 1.846.0.

Obtok bankovev se je znižal za 75.3 na 12.158.2, obveznosti na pokaz pa so se zvišale za 186.8 na 2.597.4.

Razna pasiva so narasla za 2.7 na 339.5.

Skupno kritje je padlo od 25.74 na 25.67%, samo zlato pa od 22.53 na 22.38%.

Obrestna mera je ostala še nadalje neizpremenjena.

Budimpeštanska vlada je odredila, da velja v zasedenem ozemlju še nekaj časa kot plačilno sredstvo romunski lej. Njegov tečaj je določen na 30 lejev za en pengő. Uvoz romunskega denarja v zasedeno ozemlje je prepovedan.

Ker nekateri trgovci v Bordeauxu niso hoteli sprejemati denarja nemške kreditne banke, je poveljnik mesta objavil, da se v Franciji ne sme odklanjati sprejem nemškega denarja. Vsaka takšna odklonitev se bo smatrala za sabotažo ter tako tudi kaznovala.

Francoska vlada v Vichyju je prepovedala angleškim zavarovalnicam sklepanje novih pogodb v Franciji in Alžiru. Tudi vsako pozavarovanje pri angleških zavarovalnicah je prepovedano.

Japonska narodna banka je sklenila, da otvori svoji podružnici v Rimu in Berlinu.

Dobave - licitacije

Direkcija drž. rudnika Senjski rudnik sprejema do 1. oktobra ponudbe za dobavo 400 kg mila za pranje; 8. oktobra gumenih cevi.

Direkcija drž. rudnika Senjski rudnik sprejema do 1. oktobra ponudbe za dobavo 2.000 m dvonitnega armiranega kabla.

Komanda pomorskega arzenala v Tivatu sprejema do 7. oktobra ponudbe za dobavo razne tkanine za zastore, preprog, raznega platna; 8. oktobra raznega lesenega materiala.

LICITACIJE

Dne 30. septembra bo pri upravi modnišnice v Kamniku licitacija za dobavo 100.000 kg mase za impregniranje eksploziva.

Dne 30. septembra bo pri Upravi oddelka vojnotehničnega zavoda Hanrijevu pri Skoplju odferta licitacija za dobavo impregniranega platna.

Dne 30. septembra bo pri Okrožnem uradu za zavarovanje delavcev v Ljubljani druga javna odferta licitacija za oddajo del za novo zgradbo ekspoziture okrožnega urada v Celju.

Štab zrakoplovstva vojske v Zemunu ima dne 4. oktobra odfertno licitacijo za dobavo raznih desk, gred in lepenke za avionske in druge konstrukcije; dne 5. oktobra razne obleke in obutje za mehanike; 7. oktobra raznih strojev in pribora.

Dne 1. oktobra bo pri Dravski radionici v Ljubljani, Kobariška ulica, pismena licitacija za dobavo pocinkane pločevine, cina, svinca, medi, pocinkane žice, solne kisline, nafte in olja za dizelmotorje.

Dne 4. oktobra bo pri Direkciji pomorskega prometa v Splitu licitacija za dobavo večje količine petroleja.

PRODAJE

Dne 7. oktobra bo v intendanturi komande Pomorskega arzenala v Tivatu druga ustna licitacija za prodajo raznega starega materiala. (Predmetni oglasi so v pisarni Zbornice za TOI v Ljubljani na vpogled.)

Oficijalna utemeljitev reforme Narodne banke

»Jugoslovanski Kurir« je objavil »s posebne strani« utemeljitev reorganizacije Narodne banke. Iz vseh izjav se vidi, da je ta utemeljitev oficijalna in zato ima tudi posebno vrednost, ker odkriva razloge, ki so doveli do reforme. Zato v izpolnitve svojega poročila o reorganizaciji Narodne banke navajamo tudi to utemeljitev »s posebne strani«. Glasi se:

Ze spomladi se je od vladi bližnjih krogov napovedovala reorganizacija Narodne banke, ki naj bi slušila še učinkoviteje potrebam današnjega časa. Danes se več ne more govoriti, da bi obstajalo svobodno gospodarstvo niti v onih kontinentih, do katerih sedanja evropska vojna še ni segla. Vsa Evropa oz. njeno gospodarstvo je danes samo instrument ekonomsko-finančne in socialne politike evropskih držav. Za to je morala tudi naša država začeti prilagajevati svoje gospodarske, finančne in socialne razmere novemu duhu v Evropi. Biti samo opazovalec ekonomsko-finančne revolucije v Evropi, bi pomenilo, ne gledati resnici v oči in dopustiti, da nas dogodki, ki morejo dostikrat biti zelo neprijetni, prehitijo in morda celo pregazijo.

Povod za etatizacijo Nar. banke se ne sme in ne more iskati v činjenici, da bi bili današnji odločujoči činitelji nerazpoloženi proti delničarjem Narodne banke. Ne sme se pozabiti, da so se delničarji Narodne banke v zadnjih 20 letih mnogokrat menjali. Če se globlje prouči nova uredba o Narodni banki in če se upošteva sedanja ingerenca države v Narodni banki, potem pomeni novi zakon o Narodni banki dejansko uvedbo pravne oblike za dejansko stanje. Vendar pa to ni bilo povod za etatizacijo NB. Živimo v posebnih razmerah, katerih konec se še ne vidi, in zato zahteva sedanji čas posebne ukrepe, ki imajo ta namen, da v mejah možnosti onemogočijo vsak škodljiv vpliv na gospodarskem polju, glede potrošnje, v kreditnih razmerah in na socialnem polju. Da bi se ta namen dosegel, so morale ne samo naša, temveč tudi druge države podvzeti posebne ukrepe, ki dostikrat povzročajo tudi nezadovoljstvo zasebne iniciative.

Etatizacija Narodne banke pomeni dejansko uvod v celo vrsto ukrepov, ki jih bodo morali naši odločujoči činitelji storiti. V prvi vrsti je treba omeniti izdajo notranjega posojila, s katerim naj se paralizira zmanjšanje delavnosti v državi in s tem tudi prepreči nadaljnje povečanje brezposelnosti. Nadalje je potrebno, da se prepreči nov dvig cen na domačem trgu in za domačo potrošnjo. To se more doseči le, če ima država zadosti materialnih sredstev na razpolago. Ta pa se ne morejo doseči z zvišanjem davščin, temveč samo z razpisom notranjega posojila. Da more država vse to doseči, mora biti v kreditnem oziru v vsakem trenutku sposobna za najbolj potrebne, a tudi tvegane intervencije, kreditna sposobnost države pa vedno zavisi od moči njene intervencije pri glavnem kreditnem faktorju v državi, v tem primeru pri Narodni banki. Vloga Narodne banke v bodoči gospodarsko-finančni politiki države ima prvovrsten pomen in zato je bila izdaja uredbe o spremembi zakona o Narodni banki neobhodna in nujna potreba sedanjosti.

Sam novi zakon ne daje samo državi velike pravice, temveč tudi veliko odgovornost za njeno delo, ki jo je imel dosedaj upravni odbor. Ta odgovornost je sedaj 100-odstotno prenesena na državo. Zato eventualen strah, da bi mogle nastati »prijetne posledice za naše gospodarstvo in naše finance, ni upravičen. Država bo še nadalje najožje sodelovala z zainteresiranimi gospodarskimi krogi, ki so kot delničarji zainteresirani na Narodni banki. To dokazuje določilo, da bo 11 članov upravnega sveta imenovanih iz vrst delničarjev. To pa tudi dokazuje, da drža-

va ne beži pred kontrolo delničarjev nad njeno bodočo politiko v Narodni banki.

More se očitati, da je dividenda z zakonom maksimirana. Toda danes nima nihče ne moralne ne materialne pravice, da bi zahteval neki superdobiček, pa čeprav bi bil največji pionir v ustvarjanju narodnega gospodarstva v naši državi. Verjetno je, da bo država imenovala tudi ostale člane upravnega odbora, razen največ 5 državnih uradnikov, iz vrst naših gospodarskih ljudi, da bo novi upravni odbor ne samo posvetovalni organ njene politike v Narodni banki, temveč tudi v vseh drugih vprašanjih gospodarsko-finančnega značaja.

Zato bi bilo kritizirati in prejudicirati bodočo politiko Narodne banke z ozirom na novo uredbu velika napaka. Treba je počakati prve dogodke, ki bodo nastali kot posledica etatizacije Narodne banke in šele potem delati zaključke o novonastali situaciji v tej naši emisijski ustanovi.

Kaj je dobila Madžarska s Transilvanijo?

S priključitvijo severne Transilvanije je postala Madžarska lesna izvozna država. Večina dreves je bukovih, nekako četrtina hrastov, ostalo iglavcev. Približno polovica vseh gozdov je državnih ali pod državno upravo. Na zasebnih gozdovih so interesirane tudi tuje družbe, tako Našička in družba O/o (obe švicarski) ter Foresta Romana, ki je blizu milanski banki Banca Commerciale Italiana. (O pomenu novih gozdov za Madžarsko smo poročali podrobneje v članku o novem položaju na mednarodnem lesnem trgu.)

Toda tudi v rudarskem oziru je novo ozemlje zelo pomembno, čeprav so ostali veliki premogovniki v Zriliški dolini in železni rudniki v Rešici Romuniji. Madžarska je dobila manjši del sedmograških zlatih rudnikov, tako podjetje Aurum v Nagybanji, ki ima 25 milijonov lejev kapitala in ki pripada neki švicarsko-francoski družbi. L. 1937. je družba pridobila 372 kg zlata in 592 kg srebra. L. 1936. je pridobila tudi ležišča molibdena v komitatu Bihar.

V sev. zapadnem delu priključene Sedmograške so srednji in manjši premogovniki, ki dajejo premog za elektrarno v Cluju. V tem delu Sedmograške so tudi ležišča svinca, bakra in bismuta (oba v manjših količinah granita in kaolina).

V komitatu Bihar sta asfalt in boksit; slednjega izkorišča neka

švicarska družba. Omeniti je treba nadalje solne rudnike pri Parakdu.

Industrija je večinoma v mestih. Tako je v Cluju (100.000 prebivalcev) tovarna čevljev in pa usnjarna Dermata, ena največjih tovarn te vrste v Romuniji. Tu je tudi tovarna vžigalic, ki je last švedskega trusta. Nadalje je tu belgijska predilnica, precej znatna keramična tovarna, železolivarna in kemična tovarna.

V drugem največjem mestu, v Vel. Varadinu (Oradea Mare), ki ima 82.000 prebivalcev, so: budimpeštanska pivovarna, tovarna špi-rita, ki je tudi v madžarskih rokah, tovarna čevljev in steklarna.

Pomembna je kemična tovarna »Phönix« v Nagybanji.

Večji industrijski kraj je tudi mesto Szatmárnémet (50.000 prebivalcev). V mestu Targu Mures Marosvásárhely (40.000) je velika sladkorna tovarna, ki pripada madžarskemu kapitalu.

V vseh teh mestih so tudi pomembne banke, oz. podružnice velikih bukarštanskih bank. Pomemben zavod je Sedmograška bančna delniška družba, ki je blizu budimpeštanski Pester Ung. Commercial-banki in ki je imela 180 milijonov lejev delniškega kapitala in rezerv. Poleg teh je tudi precejšnje število krajevnih denarnih zavodov s po 20—80 milijoni lejev kapitala. Zavarovalnice so bile tu manj razširjene.

Nove maksimalne cene za železo

Na osnovi čl. 4. uredbe o kontroli cen je urad za kontrolo cen odredil sledeče cene za železne profile:

1. Za vse vrste železnih profilov se predpisujejo za trgovce na debelo in uvoznike naslednje osnovne cene: Beograd 5-55, Niš, 5-63, Skoplje 5-55, Nevi Sad 5-58, Sarajevo 5-55, Maribor 5-57, Kotor 5-58, Ljubljana 5-55, Celje 5-55, Subotica 5-65, Pančevo 5-63 in Petrovgrad 5-67 za kilogram.

2. Na te osnovne cene smejo trgovci na veliko in uvozniki na ime svojih doplačil brez razlike dodati 0-78 din za kilogram pri naslednjih prodajah:

a) kadar prodajalcem na drobno prodajajo paličasto, okroglo, štirioglasto in ploščnato železo ter obroče za kolesa, betonsko in fasonirano oglasto, segmentno in fasoni-

rano za ključavnice v kakršnih koli količinah.

b) Kadar potrošnikom prodajajo kakega od gori navedenih profilov pod a), a naenkrat prodana količina znaša več kakor:

1. 1000 kilogramov betonskega železa.

2. 2500 kilogramov ostalih vrst železa pod a).

Pri prodaji profila pod a) direktno potrošnikom po količinah do 1000 kg betonskega, a do 500 kg ostalega železa, veletrgovci oziroma uvozniki lahko priračunajo na ime doplačila še 0-25 din, tako da skupni dodek na osnovi relativne cene sme doseči največ 1-03 din za kilogram.

3. Na osnovne relativne cene smejo trgovci na debelo oz. uvozniki dodati na ime vseh doplačil

brez razlike 1-80 din za kilogram pri sledečih prodajah:

a) kadar v kakršnih koli količinah prodajajo prodajalcem na drobno naslednje profile: polokroglo, trakasto železje od 2 mm navzgor (normalno in specialno), železo za lestve in vrata, obročno, klinasto, bandažno in osmerorobno železo,

b) kadar profile pod a) prodajajo direktno potrošnikom v količinah nad 250 kg naenkrat.

Pri prodaji profilov pod a) direktno potrošnikom v količinah od 250 kg naenkrat, priračunajo veletrgovci oziroma uvozniki na na ime doplačila 0-25 din, tako da skupni dodek na osnovi relativnih cen sme doseči največ 1-43 din za kilogram.

4. Kadar proizvajalci prodajajo direktno prodajalcem na drobno profile navedene pod 2.a), smejo na osnovi relativne cene dodati največ 0-78 din pri kg, a pri prodaji profila pod 3.a) 1-18 din za kg brez oziroma na prodano količino.

Cene izven zgoraj označenih mest se morejo povečati nad določeno maksimalno ceno še za znesek prevoznih stroškov od najbližje označene relativne cene do kupčeve postaje.

Navedene cene se razumejo brez skupnega davka na poslovni promet in morebitne krajevne davščine. Te maksimalne cene se ne nanašajo na prodajo od strani proizvajalca direktno potrošnikom niti na prodajo od strani proizvajalca veletrgovcem. Dolžni pa so, da za vsako zvišanje cen prosijo odobrenje v smislu predpisa uredbe o kontroli cen, v kolikor njihove cene niso zavezane kontroli ministrstva za trgovino in industrijo po uredbi o kartelih. S tem se razveljavljajo vse prejšnje odredbe o maksimiranju cen železa.

55 din premije za izvoz pakiranih svežih jabolk v Nemčijo

Prizad je začel v sredo dovoljevati izvoz pakiranih jabolk na račun pogodbenih kontingentov v Nemčijo.

Za potrebe tega izvoza je predvidena količina 500 vagonov jabolk v odprtih zabojih brez pokrova z najmanj 40 kg teže v času od srede 18. septembra do 31. decembra 1940. Za izvoz teh jabolk razpisuje Prizad posebno premijo v višini 55 din za vsakih 100 kg neto uvoženih v nemško carinsko območje.

Izvozniki morajo to premijo upoštevati v kalkulaciji, da bi prišla v odkupnih cenah do izraza v korist proizvajalcev.

Vsaka pošiljka jabolk v zabojih mora imeti predlog za potrdilo o uvozu blaga v nemško carinsko območje na tiskovini, ki jo daje Prizad izvoznikom na razpolago in ki se prilepi na hrbet tovrnega lista. Izvozniki morajo predlog izpolniti in podpisati.

Prizad poziva izvoznike, da opozore svoje nemške kuppe, da se mora predlog za carinsko potrdilo izročiti carinarnici, skozi katero gre izvoz. Prejšnja leta se je pogosto dogajalo, da so uvozniki dotične predloge zadržali pri sebi in s tem onemogočili pravočasno nabavo predpisanih carinskih potrdil, na katera je vezana pridobitev izvoznih premij.

V zabojih se morejo do nadaljnjega izvažati samo namizna jabolka. Prepovedana je uporaba drugih zabojev za izvoz v Nemčijo kakor gori popisanih. Prizad priporoča izvoznikom, da pakirajo zaboje tako, da imajo pri uvozu nemarinjenju v Nemčiji najmanj 40 kg bruto teže, ker je od tega odvisna ugodnost izvozne premije.

Za pakirana namizna jabolka se do nadaljnjega določa cena 25 RM 100 kg neto franko jugoslovansko-nemška meja z doplačilom 150 RM za franko madžarsko-nemška meja.

Davčni svetovalec

Pridobnina in gozdno postransko gospodarstvo

G. S. G. v T. — Vprašanje: Po zakonu o neposrednih davkih je gozdno postransko gospodarstvo prosto pridobnine, kolikor nima predelovanja, ki se vrši v okviru tega gospodarstva, industrijskega značaja. V svojem obratu izdelujem iz okroglega lesa deske na žagi, ki po mojem mnenju nima industrijskega značaja, ne po količini predelanih surovin, ne po načinu dela, ker delitev dela ni izvedena, ne po strojih, ki jih uporabljam. Kljub temu pa pravi davčna uprava, da delam na industrijski način in mi predpisuje davke (pridobnino), čeprav obrtnega lista niti nimam ne. Kako bi se ubranil davka za ta obrat?

Odgovor: Pojem industrijskega podjetja se v praksi različno tolmači. Gre za vprašanje, zakaj se ta pojem porablja. Industrijsko podjetje se drugače tolmači po obrtnem zakonu, drugače po zakonu o zaščiti delavcev, drugače po zakonu o skupnem davku itd. ter zopet drugače za odmero neposrednih davkov (pridobnine). Za namene odmere pridobnine se smatrajo za industrijska podjetja ona podjetja, ki predelujejo surovine ali polfabrikate s stroji za zalogo, toda manj po naročilih, in ki uporabljajo človeško delovno moč največ za upravljanje in nadziranje strojev. Za industrijska podjetja se smatrajo tudi večja podjetja, ki delajo samo po naročilu, ako razvijajo posle v velikem obsegu in če se opravlja posel po načrtu razdelitve dela in s stroji. Pri presoji, ali je kako podjetje industrijsko, je treba upoštevati objektivne činjenice v navedenem smislu, ni se pa treba ozirati, kako je dotična obrt obrtnopravno uvrščena med industrijo ali ne. Poleg tega je pa za davčno dolžnost potrebno, da je poslovanje smatrati za gozdno postransko gospodarstvo, to se pravi, da mora v celotnem pridobitnem poslovanju dotične osebe prevladovati poljsko in gozdno gospodarstvo in da je žaga napram poljskemu in gozdnemu gospodarstvu le podrejenega pomena. Žaga, ki ni industrija, ampak ima obrten značaj ter je postransko opravilo, torej ni podvržena pridobnini.

Davkarija in skladiščne knjige

Tudi brez skladiščne knjige je knjigovodstvo zanesljivo

Mislil, da je nekaj več kot leto dni, kar je »Trgovski list« poročal, da je davčna oblast odklonila knjigovodstvo neke trgovske družbe, ker ni vodilo skladiščne knjige in je zato smatrala knjigovodstvo za nepopolno ter mu tudi ni priznala dokazne vrednosti. Mislil sem in z menoj najbrže še kdo drugi, da bo ta trditev vzbudila pozornost in da bodo zagledale beli dan odločne in jasne izjave izvedencev in praktikov glede možnosti vodstva skladiščne knjige v raznih panogah trgovskega in industrijskega poslovanja in glede pravilnosti trditve davčne oblasti. Zadeva ni bila važna samo za dotično firmo, temveč za vse davkoplačevalce, ki napravljajo svoje davčne napovedi na podlagi knjig in hočejo s svojimi knjigami potrditi pravilnost svoje napovedi in dokazati svojo davčno obveznost. Važna je pa zadeva tudi za vse sedanje in še bolj za bodoče knjigovodje. Zakaj in kako tudi za te, ne bom tu razlagal.

Toda nihče se ni oglasil, nihče izmed prizadetih ni napisal niti črke o zadevi. Tudi jaz sem molčal takrat, ker pač vozim po drugem tiru in nisem neposredno prizadet. Povrh pa že lezem med »letvinarjem«. Saj imamo številne strokovno izobražen naraščaj, od katerega mnogi delujejo kot knjigovodje in bodo tudi ostali v tem poklicu, ker vsi ne bodo postali generalni ali tudi samo navadni direktorji, niti ne veletrgovci ali industriji. Zato bi se morali pobratiti za to zadevo, če že ne izkoristijo svojih delodajalcev, pač pa iz ozirov na lastno zaposlitev. Toda ostalo je vse tiho, nihče se ni oglasil.

Več časa pred tem sem jaz v »Trgovskem listu« pisal o predlogu nekega francoskega profesorja, naj se deli skladiščna knjiga, s čimer da je možno ugotoviti kosmati dobiček pri blagu tudi brez inventure. Kakor znano, dovoljuje trgovinski zakon inventuro vsako drugo leto tam, kjer je vsakoletna inventura z ozirom na vrsto zaloge

neprimerna, toda bilanca se mora napraviti vsako leto in se vrednost zaloge za njo oceniti. Vendar bi bilo možno po mnenju tistega profesorja tudi v takem primeru ugotoviti kosmati dobiček pri blagu s skladiščno knjigo, deljeno po njegovem predlogu, in to v vsaki trgovini ali v vsakem podjetju. V dotičnem članku sem prosil praktike za poročilo, če kje vodijo tako deljeno skladiščno knjigo in kakšno je njihovo mnenje. Na ta članek sem dobil le povabilo nekega veletrgovca, naj se zglašim pri njem. Odzval sem se povabilu, pa mi je pokazal svoje knjigovodstvo in tudi svojo skladiščno knjigo. Potožil mi je, da je knjiga vedno v večmesečnem zaostanku in tedaj ne služi prav namenu. Naj mu svetujem, kako bi preuredil, da bi bila knjiga vedno à jour. Videl sem gospodično, ki je sedela pri knjigi in imela srečo, da jo je vodila. Zasmililo se mi je dekle, ker je bila bleda in bela kot sveže pobarvana stena, živčno iztrošena, zgarana, a kljub vsemu naporu ni zmogla dela. Takoj sem rekel, da tu ni na mestu vezana knjiga, temveč le kartoteka, da ni vredno in umestno vpisovati prodajo količin po ¼ ali ½ kg itd.

O predmetu sem potem napisal daljši članek in zopet prosil praktike, naj povedo svoje izkušnje, če vodijo skladiščne knjige in kako bi je uredili po svojem mnenju. Na ta članek sem dobil le en odgovor, in sicer od veletrgovca gospoda Jožeta Hrastelja v Gornji Radgoni. Poslal je obsežno poročilo in navodilo z več prilogami. Lepo in jako praktično je uredil skladiščno knjigo. Po njegovem načinu odpade vpisovanje iz skladišča na debelo in vendar ima vse knjiženo. Ker bi pa njegova navodila obsegala precej prostora, saj bi bila skoraj za celo številko »Trgovskega tovariša«, sem samo povedal v »Trgovskem listu«, da sem dobil od gosp. Hrastelja praktična navodila in kdor se zanima, naj

zahteva od mene ta navodila in priloge. Nihče se ni oglasil.

Ne čudite se tako dolgemu uvodu. Napravil sem ga, da bi postali pozorni vsi tisti, katerih se zadeva tiče.

Neka davčna oblast sedaj zopet zanika dokaznost in vrednost poslovnih knjig, če ni skladiščne knjige. Pripetilo se je to celo nad 100 let stari ugledni firmi, pa tudi drugim.

Razčistiti se mora vprašanje skladiščne knjige. Potrebno je to tem bolj, ker si celo vsi člani davčnih odborov niso na jasnem, ali in v koliko ima davčna oblast prav.

Teoretično ima davčna oblast popolnoma prav. Po teoriji je knjigovodstvo popolno in v sebi zaključeno, če se vidi in nadzoruje gibanje blaga, poraba surovin in pomožnih pripomočkov itd. v posebni knjigi (skladiščni ali v skontu). V teoriji se to da jako lepo izvesti in v raznih učnih knjigah najdete to lepo napisano in s primeri dokazano, saj najdete obrazce poštebov za Baumwoll-Leinen, Taschentücher, Oxford, Rumburger-Leinen, Ceylon-Kaffee itd. Toda v praktičnem življenju ti lepi primeri večkrat popolnoma odpovedo. Res je, da je celo v nadrobni trgovini raznih strokovno voditi skladiščno knjigo kar zelo natančno in za malenkostne količine, na

primer v konfekciji, trgovini z glasbilo in celo v nadrobni manufakturni trgovini sem videl odlično kontrolo s pomočjo skladiščne kartoteke. Zahtevalo je to razmerno malo časa in truda vsak dan, čeravno je bila trgovina lepega obsega.

So pa stroke in podjetja, kjer je skladiščna knjiga izključena. Ne vem, koliko časa bi porabil in kako bi naj vodil skladiščno knjigo trgovec s kratkim blagom z več kot 3900 predmeti ali železninar in drugi. Nihče ne bo knjižil in praktično tudi ne more knjižiti prodaje za dinar žebeljev, moške sukanca, zavitka bučik, za dinar paprike itd., tudi tak trgovec ima lahko lepo urejeno knjigovodstvo, o katerem bi lahko rekli, da popolnoma ustreza in ima vso dokazno moč, čeravno nima kontrole podrobnega gibanja blaga. Tudi tak lahko napravi svojo napoved na podlagi svojega knjigovodstva. Ali je kdo upravičen reči, da njegove knjige ne veljajo?

Tudi v industriji sem se prepričal, da natančna podrobna kontrola porabe surovin in pomožnih snovi knjižno povsod ne gre.

Če tudi ni skladiščne knjige, vendar je knjigovodstvo lahko zanesljivo in polne dokazne vrednosti. Pred sodnikom jo ima. Treba poznati in razumeti v kakem podjetju uporabljeni način knjigovodstva, pa se potem more presoditi stopnja njegove popolnosti in dokaznosti.

Na grobo sem tu navedel in razpravljati predmet. Točneje in podrobneje razpravljajte o tem prizadeti davkoplačevalci in knjigovodje, ki vam knjigovodstvo daje kruha.

Fr. Zelenik.

Težave domače industrije

Na seji Združenja industrialcev v Beogradu se je govorilo tudi o težavah, ki jih mora danes premagovati domača industrija. Konstatiralo se je, da so vsa pata za surovine zaprta, njih cene pa vsak dan rastejo. Industrialci nimajo gotovosti, da jim bodo naročene nabave v celoti dobavljene, niti če bodo mogli dobiti blago po dogovorjenih cenah. Glede oskrbe industrije s premogom se je ugovarjalo, da postajajo težkoče vedno večje. Nekatera podjetja bodo morala zaradi tega začasno celo usta-

viti svoje obrate. Potrebna bi bila racionalna razdelitev premoga z ozirom na kapaciteto in važnost posameznih podjetij. Potrebno bi pa tudi bilo, da premogovniki povečajo svojo proizvodnjo. Na seji se je govorilo tudi o pomanjkanju kavčuka in z obžalovanjem konstatiralo, da se kljub opozorilom ni izkoristila možnost, da se država pravočasno založi s potrebnim kavčukom. Končno je konferenca zahtevala, da se za izvoz naših iskanih rud dobe v tuje surovine, ki jih naša industrija potrebuje.

H. N. Casson:

Business

(Prevedel Ivo Zor)

To je biologija trgovine. Vsaka živa stvar, pa najsi bo roža ali železnica, stremi za povečanjem in združitvijo. Kjer je trgovina običajna — kakor n. pr. v Lhassi ali Fezu — tam ne dobimo drugega ko kopico branjevecev. Drugod pa, kjer je poslovno življenje živahno in gospoduje — v Manchesteru ali Chicagi — opazimo lahko najpodrobnejše po strokah razdeljene prometne in kupčijske organizacije, ki vzajemno poslujejo.

Ne smemo prezreti, da je trgovsko življenje nova stvar. Le redkokje se je povzpela do prve vloge, ker je malokdaj svobodna, pač pa na sto in sto načinov obremenjena in omejena. Celotno v Zedinjenih državah je ta svoboda, ki je vladala še pred kratkim v trgovini, izginila, in doba razkrajanja je nastopila.

V Angliji je bila trgovina mogočna, toda nikoli ni bila svobodna. Čisto svobodna kupčija nikdar ni bilo. Trgovina je bila ves čas nekakšna posebna mešanica napredovanja in nazadovanja. Največja in najuspešnejša trgovska organizacija, ki se je kdaj v Angliji razvila, »East India Company«, je obstajala 275 let, naposled pa so jo razdeljali politiki.

Trgovina ni mogla na svetu še nikoli hoditi svojo lastno pot. Ima pač svoje sovražnike in zaječavce, obdajajo jo lopovi in bedaki. Lastni življenjski sili mora biti hvaležna za svoj obstoj, in ne morda ugodnim pogojem, sredi katerih se tu pa tam razvija. In tako stremi neprestano z vso silo po kombinaciji.

Rockefeller je stopil s svojimi agilnimi tekmeči v solastništvo: to je bila kombinacija! Carnegie je sprejel tri in štirideset svojih najboljših ravnateljev za solastnike v svoje podjetje: to je bila kombinacija! Prvi Rothschild je poslal pet svojih sinov v London, Pariz, Neapel, na Dunaj, v Frankfurt — vsakega v drugo državo! To je bila kombinacija!

V trgovini zmaga, kdor ume spretno pripraviti kombinovanju čim več vplivov in sposobnosti. Kdor zna

najbolje osnovati organizacijo, v kateri združi vso sposobnost, izobrazbo in uspešne metode, ta je za borbo najsposobnejši.

Civilizacija ne potrebuje niti eremitov niti ciganov. Ona zahteva zanesljive ljudi, ki lahko stopijo v kombinacijo. Robinsonove pustolovščine nas zato tako močno zanimajo, ker so bili njegovi življenjski pogoji toliko različni od naših. V resnici pa ne more nobeno bitje na svetu obstajati samo zase: vsi smo člani gigantske organizacije.

Res velik človek, pa najsi bo minister ali majhen trgovec, je tisti, ki se neprestano uči od drugih. Edino ta razume, da je znanje moč, da pa moč ni znanje, upoštevajo nazore drugih in zna združiti najrazličnejše elemente v koristne namene.

Premočnega specializiranja se ni bati. Nikoli ne bo strokovnjakov preveč: ne sposobnost, ampak neumnost in samoljubje sta dragi. Po navadi izgubljajo tisti, ki si domišljajo, da jim je nasvet strokovnjakov nepotreben, zakaj s tem se bližajo počasi, toda gotovo polomu.

Vsako cvetoče podjetje želi čim bolj razširiti svojo moč. Za popolnim obvladanjem svoje stroke stremi, njegov ideal je monopol. Izpočetka prezira svoje tekmeče in jim napove vojno. Pozneje pa jih prične spoštovati in si želi miru in sodelovanja z njimi.

Če se vsa kombinacija izvede, lahko nastane dvoje: zveza lahko prične borbo z občinstvom in si pri tem lahko zlomi tilnik, ali pa se odloči, da bo služila javnosti. V tem primeru bo dolgo živela in uspevala. Cilj vsake kupčijske organizacije mora biti, da ostane močna in dobra. Naj si le pridobi moč in gospostvo, a uporablja naj oboje dobrotljivo. Mačka nas lahko grize in praska, tiger ne. Čim večja in močnejša je družba, tem družabnejša naj bo.

Kdor si hoče pridobiti denar, si mora pridobiti najprej prijateljev. Priboriti si mora naklonjenost ljudi. Izbere naj si posameznike, ki mu ugajajo, in naj se jih drži. Kombinirati mora in z drugimi sodelovati: nihče ne zadostuje samemu sebi in večina napak v prvi polovici našega življenja izvira iz mladostnega precejevanja samega sebe. Pаметen človek bo vselej dovzeten za pouk in sodelovanje

Svetopisemski izrek, ki je mojstrovina modrosti, pravi: »Blagor ponižnim, zakaj njihova bo zemlja.« Ta pregovor vsebuje več, kakor pa si more predstavljati pridigar. Za vedno ne bo zemlja niti od bahačev niti od prevzetnežev. Zemlja bo pripadala vselej ponižnim, ki so toliko pametni, da so blagi in cenijo druge. Tistim bo pripadala, ki se bodo združili, nikoli pa ne samotarjem.

Skoraj vsa civilizacija sloni na združitvi človeštva. Mogočna sila britanske trgovine ima za osnovo na pr. svojih 60.000 delniških družb, ki majo vplačane glavnice več ko deset milijard dolarjev. Prav redki trgovci si pridobijo svoje imetje sami. Lepo se družijo med seboj, in čim bolj so združeni, tem močnejši so.

Sleparji se nikoli trajno ne združijo. Podobni so svižen, ki ga voda odplavlja. Človek, ki je pripravljen z drugimi sodelovati, je pošten, marljiv, zanesljiv in iskren. Zato se tudi občinstvu ni treba nikdar bati velikih družb. Če so jih ustanovili sleparji, bodo kaj kmalu razpadle. Kar sloni na sleparstvu, se prav gotovo zruši.

Včasih, ko je bila moč še vsemogočna, se je še moglo s silo in brezobzirnostjo kaj večjega doseči; dandanašnji to ni več mogoče. Naša doba je doba javnosti. Zivimo v svetu knjig, časopisov in dnevnikov. Povsod je svetloba. In javno mnenje vlada nad nami vsemi, pa najsi smo kralji ali težaki.

Edino branje se peha danes za skromnimi belicami in prav neumno lažejo, samo da bi razpečali svoje blago. Lakomnost in nepoštenost sta premagani. To je eno izmed najuspešnejših dejstev sodobnosti. Pravi trgovec je postal pravi mož, vse otročarije je opustil. Spoznal je, da je prav tako njegova korist kakor njegova dolžnost, da javnosti služi.

Polagoma se navajajo ljudje poslovnega sveta ceniti sebe in svoje delovanje po pravi vrednosti. Počasi uvidevajo, da ni boljšega od res dobre kupčije. Spoznavajo, da je današnji razvoj trgovine šele jutrnja zarja in da so zmage iz preteklosti proti zmagam, ki nam jih prinaša bodočnosti, nič. Kakor je bilo včasih geslo zamislek, tako je danes zedinjenje, in bo jutri in zanaprej: služi!

(Konec prihodnjici)

